

Тишкун Юрій
к. політ. н., доц. кафедри ПМВ
Національний університет «Львівська політехніка»

РАМКИ ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАЦІЙ Б. ОБАМИ І Д. ТРАМПА У ГЛОБАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ

Нового президента США Д. Трампа сприймають як «enfant terrible, який творить казна що» «всередині і ззовні» країни [5]. Він самовизначається як «головний руйнівник» у «великій сімці» [10]. Майже кожен його крок сприймається як розрив із минулим. Особливо це проявляється у зовнішній політиці. За підсумками І-го року президентства Д. Трампа вона «драматично змінилась», вважає більшість американських експертів (21 із 31), опитаних «Foreign Affairs» [9]. Ця політика – це «відхилення від традиційної великої стратегії США», а саме – побудова «неліберальної гегемонії», за Б. Позеном [11]. Вона втілюється у зміні курсів політики: ядерної і – ширше – оборонної; міграційної, торгівельної, енергетичної. До таких змін, зокрема, можна віднести: 1) вичерпання, за конкретної адміністрації, «курсу США на міжнародній арені», орієнтованого на «глобальне лідерство» [Див.: 6]; 2) декларацію того, що Вашингтон більше не лідер людства [3], і його інтереси, а не решти – головні («America First» [10]); 3) визнання негативних наслідків неоліберальної економічної глобалізації для США [7]. На фоні цього драматичного розриву і у Вашингтоні, і у Москві міркують над «світом після Трампа» (Дж. Салліван) [13], про нову «нормальність» після цього (Ф. Лук'янов) [5, 6].

Однак, на нашу думку, як зовнішнього спостерігача, новий керівник Америки істотно не змінив курс Вашингтона на ізоляцію і вирішення внутрішніх проблем за рахунок решти людства. Адже ще Дж. Буш-мол., до подій 11 вересня 2001 р., намагався зосередитись на внутрішніх проблемах Америки. Б. Обама прямо відмовився від частини глобальних зобов'язань США, що засвідчили і події в арабських країнах, і в Україні наприкінці його каденції. Такі кроки Б. Обами, як і останні – Д. Трампа є завершенням глобальної експансії США, що безперервно тривала, принаймні, від президентства Ф. Рузвельта до каденції Дж. Буша-мол.

Натомість, ми вважаємо, що президент Д. Трамп втілює трансформації – американські і глобальні, які відбулись задовго до нього. Саме вони спричинили переоцінку сприйняття глобальної реальності та її нюансів у США. По-суті, це парадигмальна зміна, базована на теоретичному і емпіричному досвіді американців, усвідомленні ними менших можливостей і жорсткіших обмежень для діяльності Вашингтона в існуючому міжнародному середовищі. Ця зміна, вважаємо, розтягнулась щонайменше з часів каденції Б. Обами (або Дж. Буша-мол.) до обрання Д. Трампа.

Такими обмеженнями, на нашу думку, є екологічні, економічні, технологічні, соціальні та інші, з яких зосередимось виключно на перших.

Так, негативні для економіки і соціуму екологічні зміни впливають на США безперервно з II-ї пол. XX ст. Адміністрації Б. Обама та Д. Трампа в цьому контексті, як і їх наступників, не є винятком. Незалежно від ставлення чинного президента Америки і його адміністрації до Паризької і Кіотської кліматичних угод, принаймні частина економічних суб'єктів, штатів і міст Америки будуть виконувати їх норми, як і за Б. Обама, усвідомлюючи їх значення для людства. В ширшому контексті екологічні зміни і далі завдаватимуть економічних збитків США, підриваючи їх потенціал – і «м'якої», і «жорсткої» сили.

В економічній сфері за десятиліття потуга США у виробництві, торгівлі та фінансах ослабла щодо Зх. Європи і Сх. Азії, особливо щодо останньої, у якій концентрація і капіталу і передових технології, продуктивність праці лише зросли. В цих умовах, щоб покрити фіскальний дефіцит і національний борг, США позичають кошти у КНР, Японії та Пд. Кореї і за ці кредити купують товари у позикодавців, забезпечуючи їх прибутки і зайнятість [1]. Як наслідок, ½ облігацій США розмішена за кордоном, в т. ч. і в їх геополітичних конкурентів. Значення долара як міжнародної резервної валюти в цих умовах падає, а МВФ та інші глобальні фінансові інститути втрачають значення як інструменти впливу Вашингтона [12, р. 80], перетворюються в економічні важелі його конкурентів. Аналогічно, СОТ поставила під загрозу виробників США, ускладнивши використання ними протекціонізму для власного захисту [7].

Технологічний розвиток США, зокрема, їх електронних та інформаційних технологій зробив цю країну більшу уразливою для інформаційної, психологічної та кіберагресії, що й засвідчили події останньої виборчої кампанії. Водночас, глобальне поширення американських технологій сприяло економічному і воєнному розвитку його конкурентів, таких як Росія і Китай, і прямих ворогів, таких як «Аль-Каєда» і ДАЕШ.

Для соціальної сфери США, за Ф. Закарією, характерна тенденція «зниження американського впливу» – бажання і здатності використовувати економічну і військову владу Вашингтона для «формування нового світу» [3].

Щобільше, триває дивергенція груп, які творять американське суспільство, за моделлю «салату» (за С. Гантінгтоном) [8, с. 223]. Її посилює «революція здібностей» описана Дж. Розенау, особливо, характерне для сучасних електронних мереж (кабельне відео на вимогу, групи однодумців у Фейсбук) цілковите ізолювання груп однодумців від людей з іншими, особливо – відмінними, поглядами, внаслідок чого різні частини американського суспільства перестали спілкуватись між собою і розуміти одна-одну. Це загрожує внутрішнім громадянським конфліктом в Америці, а не просто її відмовою від глобального лідерства.

Отже, можемо констатувати, що в цих умовах явно спостережений розрив між курсом внутрішньої політики Д. Трампа і його попередників та зміна нюансів ізоляціоністського курсу зовнішньої політики чинного президента, порівняно із попереднім – не випадкові. Вони зумовлюються об'єктивними чинниками тривалої дії – обмеженнями (екологічними, економічними,

технологічними тощо), які виникли задовго до формування чинної у Вашингтоні адміністрації і діятимуть після появи наступної президентської адміністрації. Припускаємо, що усвідомлення негативного впливу цих чинників на можливості США у глобальній політиці виникло набагато раніше. Завдяки Д. Трампу ці зміни втілились у швидкий парадигмальний зсув. Саме ці і є тими рамками для діяльності обох адміністрацій США (чинної і минулої), які не зникли, і зумовлюють певну спадковість їх курсів політики з т. з. усвідомлення можливостей і обмежень для діяльності Вашингтона.

Література

1. Валлерстайн И. Восточная Азия и остальной мир: взгляд в будущее [Електронний ресурс] / Иммануил Валлерстайн // Скепсис. – 2005. – 15 мар. – Режим доступу: https://scepisis.net/library/id_293.html
2. Валлерстайн И. Конец знакомого мира: Социология XXI века / Иммануэль Валлерстайн. – М.: Логос, 2004. – 368 с.
3. Закария Ф. Популизм на марше [Електронний ресурс] / Фарид Закария // 2016. – 28 нояб. – Режим доступу: <http://www.globalaffairs.ru/number/Populizm-na-marshe-18482>
4. Закария Ф. Як ми втратили Америку [Електронний ресурс] / Фарид Закария // Новое время: погляди. – 2017. – 29 груд. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/opinion/zakaria/jak-mi-vtratili-ameriku-2442710-2442710.html>
5. Лукьянов Ф. Расширение рамок [Електронний ресурс] / Федор Лукьянов // Россия в глобальной политике. – 2017. – 08 ноя. – <http://www.globalaffairs.ru/redcol/Rasshirenie-ramok-19132>
6. Лукьянов Ф. Трамп как неизбежность [Електронний ресурс] / Федор Лукьянов // Россия в глобальной политике. – 2017. – 9 ноя. – Режим доступу: <http://www.globalaffairs.ru/redcol/Trump-kak-neizbezhnost-19136>
7. Матвеев И. Экономический национализм и будущее неолиберальной глобализации [Електронний ресурс] / Илья Матвеев // Россия в глобальной политике. – 2017. – 6 апр. – Режим доступу: <http://www.globalaffairs.ru/number/Ekonomicheskii-natsionalizm-i-buduschee-neoliberalnoi-globalizatscii-18655>
8. Хантингтон С. Кто мы?: Вызовы американской национальной идентичности / С. Хантингтон. – М.: АСТ; Транзиткнига, 2004. – 635 с.
9. Has U.S. Foreign Policy Changed Dramatically? [Електронний ресурс] // Foreign Affairs. – 2018. – February 13. – Режим доступу: <https://www.foreignaffairs.com/ask-the-experts/2018-02-13/has-us-foreign-policy-changed-dramatically>
10. Neely B. Trump's 'America First' policy has isolated U.S. from world leaders [Електронний ресурс] / Bill Neely // NBS News analysis. – 2017. – Dec. 29. – Режим доступу: <https://www.nbcnews.com/news/world/analysis-trump-s-america-first-foreign-policy-isolates-u-s-n833046>
11. Posen B. The Rise of Illiberal Hegemony [Електронний ресурс] / Barry R. Posen // Foreign Affairs. – 2018. – Feb. 13. – Режим доступу: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2018-02-13/rise-illiberal-hegemony>
12. Starobin P. After America: Narratives for the Next Global Age [Електронний ресурс] / Paul Starobin. – Viking Adult, 2009. – 358 p.